

Łukasz Anioł

Prawda jako podstawowa kategoria w teologii religii Benedykta XVI : streszczenie pracy dyplomowej

Studia Salvatoriana Polonica 3, 442-445

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prawda jako podstawowa kategoria w teologii religii Benedykta XVI
(Streszczenie pracy dyplomowej)

Praca magisterska została napisana na seminarium naukowym z teologii fundamentalnej w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów w Bagnie, pod kierunkiem ks. prof. PWT dra hab. Andrzeja Nowickiego, przy współpracy ks. dra Romana Słupka SDS, i recenzowana przez ks. prof. PWT dra hab. Włodzimierza Wołyńca.

Rozprawa nawiązuje do podstawowego pytania, które od wieków nieodłącznie towarzyszy egzystencji ludzkiej: „Co to jest prawda?”. Człowiek, mając świadomość, że stanowi ona wartość podstawową, ponadkulturową i fundamentalną dla jego egzystencji, jest przekonany, że poznanie jej udzieli mu odpowiedzi na wszystkie nurtujące go pytania. Pozwoli mu zrozumieć, dlaczego istnieje, co jest sensem jego życia, dokąd zmierza, dlaczego istnieje zło. Stąd też podejmuje on liczne wysiłki zmierzające do jej odnalezienia. Chrześcijaństwo, które od ponad 2000 tysięcy lat głosi, iż otrzymało dar ostatecznej i pełnej prawdy, służy prawdzie i daje świadectwo prawdzie, pragnie ułatwić człowiekowi jej poznanie. Uważa ono, że prawda jest wartością transcendentną, niezmienną, która wciąż bardziej się odsłania, odkrywając najgłębsze pokłady ludzkiego sensu. Tym samym intryguje rozum i pobudza człowieka do wiary.

Jednak we współczesnym świecie prymat prawdy narażony jest na wiele niebezpieczeństw, zwłaszcza ze strony powszechnie panującego relatywizmu, który głosi, że wszelkie twierdzenia, sądy i oceny są wielorako uwarunkowane i tylko względnie prawdziwe, czyli można je zawsze podważyć. Zgodnie z tym poglądem obiektywna, absolutna, a zarazem niezmienna prawda nie istnieje. Wszystkie twierdzenia, sądy i oceny są jednakowo prawdziwe, czyli niezależne od uwarunkowań miejsca i czasu oraz uposażeń poznawczych osób je wyrażających.

Teologia fundamentalna, która bada i uzasadnia wiarygodność chrześcijaństwa jako religii objawionej przez Boga, swoim zainteresowaniem obejmuje między innymi kwestie związane z relatywizmem, głównie teoriopoznawczym, moralnym i tzw. relatywizmem teologicznoreligijnym. W obliczu wzrastające-

go wzajemnego kontaktu oraz zainteresowania sobą różnych religii, ten ostatni stanowi szczególne niebezpieczeństwo, zwłaszcza dla tradycji chrześcijańskiej, która uważa się za religię wyjątkową. W myśl zasady, jaką przyjmuje za punkt wyjścia relatywizm teologiczno religijny, wszystkie religie w równym stopniu są prawdziwe i zbawcze, a co za tym idzie – żadna z istniejących religii nie zawiera pełnej i absolutnej prawdy. Chrześcijaństwo, które na tle innych tradycji religijnych stoi na stanowisku uniwersalizmu i świadomości posiadania pełni objawionej prawdy, uważane jest przez zwolenników tychże za aroganckie i nietolerancyjne. Kwestionują oni prawdziwość chrześcijaństwa, uważają, że nie jest możliwe ostateczne i całkowite objawienie Boże w Jezusie Chrystusie, a także odrzucają jedyność i zbawczą powszechność tajemnicy Jezusa Chrystusa oraz powszechne pośrednictwo zbawcze Kościoła.

Z tego też względu czymś nieodzownym staje się ukazywanie, że obiektywna, transcendentna i niezmienna prawda istnieje. Została przekazana przez Boga dzięki pośrednictwu zbawczemu Jezusa Chrystusa, który będąc Synem Bożym, przyjął ludzkie ciało i stał się samoobjawieniem prawdy. Trwała ona, trwa i wciąż się odsłania w Kościele. Ten dar, udzielony z łaski samego Boga, rzeczywiście jest obecny w religii chrześcijańskiej, co sprawia, że zajmuje ona szczególne i wyjątkowe miejsce wśród innych tradycji religijnych.

Celem pracy jest analiza myśli Benedykta XVI na temat prawdy, będącej podstawową kategorią dla teologii religii, której zadaniem jest ukazanie chrześcijaństwa na tle innych tradycji religijnych jako religii w pełni objawionej przez Boga, posiadającej pełnię prawdy i będącej na jej usługach. Prymat prawdy, jaki przyświecał młodemu profesorowi teologii fundamentalnej, nie przestał być aktualny, kiedy otrzymał sakrę biskupią, a potem kapelusze kardynalski i nie przestaje być aktualny także teraz, kiedy kolegium kardynalskie, 19 kwietnia 2005 roku, wybrało go na Biskupa Rzymu. Podejmował różne posługi w Kościele, a prawda zawsze stanowiła podstawową kategorię w jego nauczaniu. Z tego też względu zakres materiału źródłowego obejmuje całą twórczość tego teologa, bowiem nie sposób zrozumieć nauczania papieża bez patrzenia na cały naukowy dorobek. Wszystkie publikacje Benedykta XVI, jakie ukazały się w języku polskim (do końca 2008 roku), poddane zostały analizie, a następnie dokonano systematyzacji zebranego materiału pod kątem przyjętego tematu. Pozwoliło to na określenie struktury pracy. Na kolejnym etapie dokonano syntezy literatury źródłowej i jej prezentacji.

Temat *Prawda jako podstawowa kategoria w teologii religii Benedykta XVI* jest przedstawiony w trzech rozdziałach. W pierwszym rozdziale jest ukazane rozumienie prawdy w chrześcijaństwie oraz drogi jej poznania. W drugim

rozdziale przedstawione są argumenty przeciw pluralistycznej teologii religii, jak również argumenty za wyjątkowością i uniwersalnością Jezusa Chrystusa oraz za Jego nieustanną obecnością w Kościele. Natomiast trzeci rozdział jest próbą ukazania praktycznego zastosowania rozumienia prawdy, jakie proponuje Benedykt XVI w kontakcie z innymi kulturami i tradycjami religijnymi.

Analiza powyższych treści pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków. Chrześcijaństwo, mając świadomość swojej wyjątkowości wobec innych tradycji religijnych, pragnie zaproponować współczesnemu człowiekowi to, co ma do powiedzenia o Bogu, świecie i człowieku, to, co jest prawdą. Choć na przestrzeni dziejów człowiek naznaczony został różnymi zranieniami odnośnie do zagadnienia prawdy, co w jakiś sposób i dzisiaj ma swoje odzwierciedlenie, to jednak nie został jej pozbawiony. Prawda jako wartość sama w sobie istnieje i jest w pełni obecna w religii chrześcijańskiej. Ta prawda jest obiektywna, transcendentna oraz niezmienna. Najpełniej i definitywnie została ukazana człowiekowi w Jezusie Chrystusie, który stał się jej samoobjawieniem. Jej odkrycie i dogłębne poznanie staje się możliwe na drodze jednoczącego dialogu rozumu i wiary.

Ponadto przedstawione argumenty ukazujące Jezusa z Nazaretu jako drogę, prawdę i życie, pozwalają na odparcie zarzutów stawianych przez pluralistyczną teologię religii o rzekomej uzurpacji posiadanego statusu i niemożności poznania prawdy. W tym modelu obraz Jezusa Chrystusa jest wypaczony, czemu zostają przeciwstawione argumenty za Jego samoświadomością bycia Synem Bożym. Objawienie dokonane w Synu Człowieczym w pełni ukazuje blask prawdy, ponieważ jest On drogą, prawdą i życiem. Posłannictwo powierzone Chrystusowi – polegające na zjednoczeniu podzielonej ludzkości, aby mogła ona jednogłośnie wielbić Boga – zostało zrealizowane w Nowym Ludzie Bożym, który nazywamy Kościołem. Dzięki Kościołowi dar prawdy, poprzez Ducha Świętego, Tradycję apostołską i sukcesję apostołską, był, jest i będzie obecny w świecie. Wielki nakaz misyjny, jaki zmartwychwstały Chrystus pozostawił swoim uczniom, przynagła do ofiarnej służby wobec prawdy. Dlatego w pracy jest wykazane, że dzieło misyjne jest nie tylko pragnieniem zapoznania innych z Objawioną Prawdą, ale przede wszystkim obowiązkiem każdego, kto tym darem został obdarzony. Nie inaczej jest również, jeśli chodzi o kwestię dialogu międzyreligijnego. Jest on życiową koniecznością podążania ku prawdzie i w prawdzie. Proponowane przez Benedykta XVI warunki potrzebne do jego zaistnienia, jak również praktyczne formy jego realizowania w życiu Kościoła, chronią przed jakimkolwiek wypaczeniem i zbłądzeniem na drodze poszukiwania prawdy.

Egzystencję ludzką we współczesnym świecie zaczyna coraz bardziej charakteryzować kryzys prawdy, co zauważalne staje się choćby w wymianie myśli w przyrodoznawstwie, gdzie szukając obiektywnej prawdy, człowiek coraz częściej doświadcza swojej ograniczoności i skończoności. Jednak, jak zauważa Benedykt XVI, odwrotną sytuację zauważyć można w przypadku subiektywnych i istotnych pytań osoby ludzkiej. Poszukiwanie prawdy i odwaga przyjęcia jej znów stały się potrzebą współczesnego człowieka.

Dk. Łukasz Anioł SDS